

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Vývojové trendy delikventního chování dětí a mládeže v příbramském regionu

Vypracovala: Markéta Steinbachová
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma

VÝVOJOVÉ TRENDY DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE V PŘÍBRAMSKÉM REGIONU

jsem zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, dne: 2. 1. 2014

.....

Podpis

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku delikventního chování dětí a mládeže v příbramském regionu. Cílem teoretické části je vymezit základní terminologii, popsat faktory ovlivňující vznik delikventního chování a představit instituce, které se zabývají nejen prevencí, ale i řešením delikventního chování na Příbramsku. Zejména pro praktickou část je důležité vymezit území příbramského regionu z hlediska územní samosprávy. Cílem praktické části je popsat vývojové trendy delikventního chování dětí a mládeže v příbramském regionu pomocí statistik, získaných z Oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Příbram.

Abstract

This bachelor's work is focused on the problems of delinquency of children and youth in the Příbram Region. The aim of the theoretical part is to define basic terminology, describe the factors influencing formation delinquency behaviour and present institutions engaging in prevency and solving of delinquency behavior in Příbram Region. Especially for practical part is really important to demarcate territory of Příbram Region from the aspect of territorial self-government. The aim of practical part is to describe development trends of delinquency of children and youth in Příbram Region using statistics gained from Department of social and legal protection of children of Municipality in Příbram.

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D. za jeho cenné rady a odbornou pomoc při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala vedoucímu Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Příbram panu Mgr. Robertu Dikanovi a panu Jaroslavu Paterovi, Dis. za poskytnutí statistických údajů vývoje delikventního chování. Poděkování patří také por. Bc. Monice Šindlové, Dis. z Preventivně informační skupiny Příbram, za poskytnuté informace z oblasti problematiky delikventního chování dětí a mládeže.

OBSAH

ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST	2
1 DELIKVENCE A DELIKVENTNÍ CHOVÁNÍ	2
1.1 Úvod do problematiky delikventního chování	2
1.1.1 Normativní řád a sociální norma	2
1.1.2 Predelikventní chování	3
1.1.3 Delikventní chování	3
1.1.4 Trestní odpovědnost v ČR	4
1.2 Faktory ovlivňující vznik delikventního chování	5
1.2.1 Vnitřní faktory	5
1.2.2 Vnější faktory	7
1.3 Typologie mladistvých delikventů	11
1.4 Problematika prevence delikventního chování	12
2 INSTITUCE ZAPOJENÉ DO PREVENCE A ŘEŠENÍ DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE V PŘÍBRAMSKÉM REGIONU	13
2.1 Příbramský region	13
2.1.1 Město Příbram jako obec s rozšířenou působností	14
2.2 Instituce zabývající se delikventním chováním dětí a mládeže v příbramském regionu	16
2.2.1 Městský úřad Příbram	16
2.2.2 Policie České republiky	17
2.2.3 Mateřské, základní a střední školy v příbramském regionu	18
2.2.4 Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje	18
2.2.5 Středisko výchovné péče Příbram	19
2.2.6 Probační a mediační služba ČR pro Středočeský kraj	20
2.2.7 Občanské sdružení ITYTAKY	21
2.2.8 Nízkoprahové zařízení Bedna	21

3 PROJEKTY PREVENCE DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ DĚTÍ

A MLÁDEŽE V PŘÍBRAMSKÉM REGIONU 23

3.1 Projekty města Příbram pro rok 2012.....	23
3.1.1. Podpora výuky lyžování a bruslení pro žáky příbramských škol	23
3.1.2 Letní tábor.....	24
3.1.3 Fotbal proti násilí	24
3.1.4 Projekt „Sdílení“	25
3.1.5 Projekt „Rizika virtuální komunikace“	26
3.2 Krajské ředitelství policie Středočeského kraje	27
3.3 Preventivní programy mateřských, základních a středních škol	27
3.4 Pedagogicko-psychologická poradna	27
3.5 Středisko výchovné péče Příbram	28
3.6 Probační a mediační služba ČR pro Středočeský kraj.....	29
3.7 Občanské sdružení ITYTAKY	29
3.8 Nízkoprahové zařízení Bedna.....	30

PRAKTICKÁ ČÁST..... 31

4 VÝVOJ DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE

V PŘÍBRAMSKÉM REGIONU V LETECH 2003 – 2012 31

4.1 Přehled vývoje delikventního chování dětí a mládeže	31
4.2 Vývoj delikventního chování dětí a mladistvých v závislosti na druhu rizikového chování	39

ZÁVĚR..... 45

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ: 47

ÚVOD

V důsledku dynamického rozvoje společnosti dochází i k rozvoji sociálně-patologických jevů. Rozvoj těchto negativních jevů se stále častěji objevuje nejen u dospělých lidí, ale i u mladistvých a dětí mladších 15 let. Právě problematika delikventního chování dětí a mladistvých je v současnosti důkazem hroucení základních lidských hodnot.

Město Příbram bylo v posledních letech označováno za město s největším podílem kriminality v České Republice. Svůj podíl na tomto prvenství má i delikventní chování dětí a mladistvých, proto se zaměřím právě na tuto oblast. Pro svou práci jsem si vybrala téma Vývojové trendy delikventního chování dětí a mládeže v příbramském regionu. Zajímalo mě, jaké jsou v dané oblasti aktuální trendy vývoje delikventního chování mladých lidí do 18 let.

Teoretická část se zabývá terminologií delikventního chování, profilem typického delikventa i možnými faktory ovlivňujícími vznik delikventního chování. Práce se opírá o vliv preventivních programů na vývoj delikventního chování dětí a mládeže v příbramském regionu. V teoretické části jsou uvedeny nejvýznamnější instituce zapojené nejen do prevence delikventního chování dětí a mládeže. Jako příklady působení těchto institucí v oblasti prevence jsou zde uvedeny jejich preventivní programy za rok 2012.

Praktická část je založena na zpracování statistických údajů a následnému vytvoření grafů, které znázorňují jednotlivé trendy v oblasti vývoje delikventního chování dětí a mládeže v příbramském regionu. Vývojem delikventního chování dětí a mládeže se budeme zabývat v závislosti na věku, pohlaví a druhu rizikového chování.

Cílem mé bakalářské práce je zmapovat situaci a popsat jednotlivé trendy vývoje delikventního chování dětí a mládeže v příbramském regionu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DELIKVENCE A DELIKVENTNÍ CHOVÁNÍ

1.1 Úvod do problematiky delikventního chování

1.1.1 Normativní řád a sociální norma

Delikventní chování velmi úzce souvisí s normativním řádem, protože delikvence je porušováním určitých norem normativního řádu.

Munková (2001) uvádí, že každé lidské společenství je založeno na určitém normativním řádu. Je to souhrn formální předpisů a neformálních očekávání vztahujících se na lidské chování. Termín sociální norma má široké rozpětí významu. Vyjadřuje nejen právní zákony, ale i náboženské a etické normy, které se vztahují k určitým zvykům, obyčejům a rituálům ve společnosti.

Porušení nebo podstatnou odchylku od sociální normy definujeme jako sociální deviaci. Důležité je zmínit, že neexistuje pouze negativní deviace, ale i pozitivní deviace, která se projevuje dodržováním normy až do krajnosti. Žádná norma není ve společnosti dodržována přesně, proto existuje ve vztahu k různým normám určitý toleranční limit. *Termínem sankce označujeme všechny mechanismy, které vedou k posílení sociálních norem ve vědomí lidí prostřednictvím odměn, tzv. pozitivní sankce. Přestože i tyto sankce hrají poměrně důležitou roli při udržování a posilování sociálního konsensu ve společnosti, je s termínem sankce v sociologii daleko častěji pracováno v jeho druhém významu – ve významu negativní sankce, tj. trestu za porušení normy* (Munková, 2001. s. 10). Nedodržování sociálních norem je buď formálně, nebo neformálně sankcionováno. Uplatňování neformálních sankcí je důležitou součástí mezilidských vztahů a mnohdy mají na lidské chování větší vliv než formální odměny nebo sankce. Formální sankce jsou přesně definovaná pravidla a postupy většinou v psané podobě. S dodržováním pravidel a sociálních norem souvisí pojem sociální kontrola. Jsou to všechny mechanismy formální i neformální

povahy, kterými se společnost chrání proti svým narušitelům v zájmu udržení sociálního konsensu. Neformálními institucemi sociální kontroly mohou být rodiče, vrstevníci, přátelé. Formální kontrolu představují soudy, policie, vězení (Munková, 2001).

Zajímavý pohled na odchylku od společenské normy mají Fischer a Škoda (2008), kteří ji definují jako neschopnost plnit základní požadavky a očekávání společnosti. Společenskou nepřijatelnost svého chování není schopna či ochotna většina delikventů zhodnotit, proto o změnu vzorců svého chování a životního způsobu neusilují.

1.1.2 Predelikventní chování

Predelikventní chování je takové chování, ze kterého se s nejvyšší pravděpodobností vyvine kriminální chování. Jedná se zejména o útoky z domova, záškoláctví nebo agresivní napadání spolužáků. Pojem predelikventní chování je charakteristický pro rizikové chování dětí, v souvislosti s kriminalitou dospělých se tento pojem neuzivá (Matoušek, 2008).

Procházka (2012) odkazuje na Heřmanskou, která v rámci této problematiky rozlišuje dva pojmy, pojem predelikvence a delikvence. Predelikvence zahrnuje činy mající asociální a antisociální charakter různě závažné společenské nebezpečnosti vyskytující se u jedinců do 15 let. Delikvenci vymezuje jako právní pojem a delikventní činy jako činy, které vymezuje trestní zákon u trestně odpovědných jedinců.

1.1.3 Delikventní chování

Delikvenci lze definovat jako formu společensky zvláště závažného nepřijatelného chování a delikventa jako jedince, který se takto vymezeného chování dopustil nebo dopouští. Pojem delikvence je ve své podstatě právnickým hodnocením společensky nepřijatelného činu, který spočívá v porušování určitých legislativních norem konkrétního státu, přičemž toto jednání je následně sankcionováno (Fischer, Škoda, 2008, s. 159). Pro delikvenci lze také používat pojem kriminalita, protože

se jedná o trestné činy sankcionovatelné podle trestního zákona. Delikvenci lze také chápat jako projev poruchy sociálně adaptačních schopností a dovedností.

Naopak Vykopalová (2001) uvádí, že delikvence se týká mládeže a definuje ji jako protispolečenské jednání dosahující společenské nebezpečnosti trestného činu nebo přečinu. Na rozdíl od delikvence, kriminalita je pojem užívaný pro delikventní chování převážně dospělých osob, a to v případě závažných přestupků nebo trestných činů.

Procházka ve své knize Sociální pedagogika (2012) definuje pojem kriminalita jako souhrn trestných činů spáchaných úmyslně nebo z nedbalosti trestně odpovědnými jedinci na určitém místě za určité období. Pojem delikvence znamená porušovat právo nebo zákon, je tedy širším pojmem než kriminalita. *Oproti kriminalitě se do delikvence zahrnují osoby trestně nezodpovědné, tzn. osoby mladší patnácti let a osoby zbavené trestní odpovědnosti pro nepřičetnost* (Procházka, 2012, s. 167).

Definicí delikventního chování se zabývají i Matoušek a Matoušková ve své knize Mládež a delikvence (2011). Ve slovníčku vysvětlují, že delikventní chování je totéž jako delikvence. Delikvencí se rozumí všechny typy jednání, které porušují sociální normy chráněné právními předpisy včetně přestupků.

Matoušek se k tématu delikvence mládeže vyjadřuje i ve Slovníku sociální práce (2008). Za delikvence považuje všechny typy jednání, které porušují společenské normy chráněné zákony, tedy všechny trestné činy a přestupky včetně protispolečenských činů spáchaných nezletilými, kteří ještě nejsou trestně odpovědní.

1.1.4 Trestní odpovědnost v ČR

Trestní odpovědnost v České republice upravuje Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (zákon č. 218/2003 Sb.).

Trestní odpovědnost u dětí

Dítětem se rozumí člověk od narození do 15 let a nemá trestní odpovědnost, tudíž nemůže být stíhán za spáchání trestného činu. Pokud se dítě dopustí jednání, které nese znaky trestného činu, koná se řízení podle občanského soudního řádu. Pro jedince tohoto věku používají orgány činné v trestním řízení označení „nezletilý“.

Trestní odpovědnost u mladistvých

Mladistvý je člověk od 15 do 18 let. Trestně odpovědná je v České republice osoba starší 15 let. Jako mladistvého označujeme toho, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok věku a nepřekročil osmnáctý rok věku. U trestů odnětí svobody jsou u mladistvých trestní sazby poloviční. V novém trestním zákoně, účinném od 1. ledna 2010 byla sice hranice 15 let snížena na 14 let, ale ještě než tento zákon nabyl účinnosti, byla tato hranice vrácena zpět na 15 let.

Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com> [cit. dne 20. 10. 2013].

1.2 Faktory ovlivňující vznik delikventního chování

1.2.1 Vnitřní faktory

Dědičnost

Delikvence je chování. Chování je podmíněno velice komplexně. Dědičnost je jedním z mnoha faktorů, které na ně mají vliv. Genetická dispozice může být odpovědná například za sníženou sebekontrolu či za hyperaktivitu. Tyto vlohy však samy o sobě nevedou k vytvoření delikventní party, která vyloupí obchod. Genetická vlohá jen zvyšuje pravděpodobnost, že na chování budou mít vliv další činitelé, bez nichž by se delikventní jednání neuskutečnilo. Genetická vlohá zvyšuje práh pro působení vlivů prostředí (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 23).

Pohlaví

Delikventního chování se mnohem častěji dopouštějí muži než ženy. Souvisí to s větším podílem významu bezohledného dravého jednání pro vlastní seberealizaci u mužů. Dalším důvodem je větší tendence k agresivitě u mužů vzhledem k mužskému pohlavnímu hormonu testosteronu (Fischer, Škoda, 2008).

Také Matoušek (2011) se přiklání k názoru, že delikventního chování se častěji dopouštějí muži. Příčinou je vyšší vrozená agresivita ovlivňovaná mužským pohlavním testosteronem, který působí na fungování mozku, ale i na utváření těla. Neopomenutelným důvodem, proč je delikventní chování častější u mužů než u žen, je odlišný styl výchovy dívek a chlapců. Dívky jsou ve všech společnostech pod větší kontrolou ze strany rodičů, učitelů i dalších dospělých než chlapci a mají tak více příležitostí vštípit si zábrany k protispolečenskému chování. *Vrstevnické vazby na partu pro ně nemají takový význam jako pro chlapce. Naopak vazby na rodinu jsou u nich nesporně pevnější. Tyto odlišnosti ve způsobu socializace jsou ovšem determinovány kulturou a společností; příslušnost k pohlaví je jen spouštěčem příslušných sociálních vlivů* (Matoušek, 2011, s. 33).

Věk

Fischer a Škoda (2008) zmiňují význam věku na rozvoj delikventního nebo kriminálního chování. Jedinci, kteří se dopouštějí delikventního nebo kriminálního chování jsou většinou mladí lidé. Svědčí o tom i fakt, že téměř 90% vězeňské populace tvoří mladí muži ve věku do 26 let.

Temperament

Delikventní chování se může objevit u jedinců se zvýšenou impulzivitou a nižší mírou frustrační tolerance. Dispozice jsou dány geneticky a mohou vzniknout již v průběhu vývoje plodu v prenatálním a perinatálním období (Fischer, Škoda, 2008).

Úroveň mentálních schopností

Delikventního chování se častěji dopouštějí jedinci, kteří mají nižší úroveň rozumových schopností. V tomto případě se také jedná o jeden z vrozených faktorů (Fischer, Škoda, 2008).

1.2.2 Vnější faktory

Rodina

Rodina je základní jednotkou každé lidské společnosti a nejvýznamnějším prostředím, ve kterém si jedinec vytváří vzorce chování. Funguje jako primární společenská skupina osob spjatých příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou zodpovědní za péči a výchovu svých dětí. Základním smyslem rodiny je výchova dítěte.

Matoušek (2011) označuje komplikované těhotenství nebo komplikovaný porod za možné prediktory delikventního chování. Na rozvoj delikventního chování u dětí má ale nejvýznamnější vliv rodinné prostředí. Mladiství delikventi popisují jejich rodinné prostředí jako chladné, s minimálním zájmem rodičů o dítě. Tyto děti své rodiče charakterizují jako pasivní, odmítavé a neprojevující zájem o potřeby dítěte. V těchto rodinách dochází k ovlivnění vazby k rodičům – může jít o vazbu vyhybavou nebo dezorganizovanou (agresivní odmítání dítěte, tělesné trestání, sexuální zneužívání).

Děti, které rodinné prostředí nepoznaly a byly vychovávány v kolektivních institučních zařízeních, mají oslabenou schopnost navazovat vztahy. *Jejich adaptace na ústav je samozřejmě lepší než adaptace na samostatný život mimo ústav; proto pro ně může být vazba na vězení vlastně známým prostředím, které nevědomky upřednostňují před náročnou samostatností života na svobodě* (Matoušek, 2011, s. 43).

Nedostatky v uplatňování rodičovské disciplíny prokazatelně předcházejí a souběžně probíhají s delikventním chováním dětí a mládeže. V rodinách s delikventně se chovajícím dítětem se objevuje příliš tvrdá disciplína zahrnující

agresivní chování rodiče k dítěti. Dítě tak chápe agresivitu jako dovolený způsob chování.

Dalším parametrem rodičovského chování s prokazatelnou souvislostí se souběžným nebo pozdějším delikventním chováním je rodičovský dohled. Čím hůře rodiče své dítě monitorují, tím je větší pravděpodobnost, že se dítě dopustí trestného činu.

Rizikovým faktorem pro dítě je i nepřítomnost rodičovské postavy v rodině, nejčastěji otce. Chlapci tak postrádají vzor, dívky model mužského chování a matka je více zatížena nároky výchovy.

Mezi rodinné interakce, které mají vliv na rozvoj delikventního chování, patří způsob řešení konfliktů v rodině. Pokud se v rodině objevuje mnoho otevřených konfliktů mezi rodiči, mají děti větší sklon k delikventnímu chování. Také konflikty mezi sourozenci zvyšují riziko delikvence (Matoušek, 2011).

Procházka (2012) uvádí, že mezi faktory ovlivňující rodinné prostředí patří momenty vztahové (např. struktura rodiny, její úplnost nebo neúplnost, přítomnost sourozenců, prarodičů, interakce a komunikace v rodině a se širším okolím, výchovný styl v rodině), faktory materiální a sociálně-kulturní (např. vzdělanost). Všechny tyto aspekty ovlivňují přímo či nepřímo formování hodnot a postojů dítěte a modelují vzorce jeho chování.

Primárními funkcemi rodiny jsou funkce biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomická, výchovná, socializační, emoční, ochranná, rekreační a regenerační. Z hlediska funkčnosti rodiny ve vztahu k výchově dítěte odkazuje Procházka (2012) ve své knize na Dunovského, který rozlišil čtyři typy rodin: rodina funkční, problémová, dysfunkční a afunkční. Funkční rodina zajišťuje optimální vývoj dítěte a jeho prospěch. S pojmem funkční rodina je také spojen pojem funkční rodina s přechodnými problémy. Taková rodina se může dostat do krizové situace, ale zvládá své problémy řešit sama. Oproti funkční rodině se v problémové rodině vyskytují závažnější poruchy některých nebo všech funkcí. Tyto poruchy ohrožují rodinný systém či vývoj dítěte a rodina je není schopna řešit vlastními silami. V dysfunkční rodině se vyskytují vážné a dlouhodobé poruchy některých nebo všech funkcí rodiny, které ohrožují nebo poškozují rodinu jako celek, a zvláště vývoj

a prospěch dítěte. Tyto poruchy již rodina sama řešit nezvládá, a proto je nutné učinit opatření zvenčí. Řešením vzniklých problémů může být poradenská péče nebo dokonce zajištění náhradní rodinné péče pro dítě. Afunkční rodina přestává plnit své základní funkce a dítěti závažným způsobem škodí, nebo je ohrožuje v samotné existenci. V takové rodině dochází k týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte. Těmto rodinám jsou děti odebrány a následně umístěny do náhradní rodinné péče s nadějí vrátit jim šanci na lepší život (Procházka, 2012).

Vrstevnické skupiny

Dalším faktorem, který může ovlivnit vznik delikventního chování, jsou vrstevníci - lidé, se kterými se děti a mladiství denně setkávají. Delikventní party vznikají z malých podskupin mladých lidí, kteří se dobře znají z jedné instituce a vytváří si vlastní ideologie. Příslušnost k určité skupině nebo ideologii je nejčastěji demonstrována způsobem úpravy zevnějšku, uctíváním určitých symbolů, druhem preferované hudby, atd. (Matoušek, 2011).

Matoušek (2011) uvádí, že nejčastějším typem delikventní skupiny v České republice jsou skupiny, které se dopouští majetkové trestné činnosti, která následně přerůstá v plánované a organizované akce s napojením na překupníky. Vlivem vrstevnických skupin se ale mohou formovat i extrémní subkultury mládeže, například drogová subkultura, subkultura rasistická nebo náboženská.

Mládež může mít několik důvodů, proč se stát členem delikventní party, například touha někam patřit, nuda, nebo jen snaha předvést se před ostatními (Matoušek, 2011). *Pro rizikovou mládež z dysfunkčních rodin je vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi vyrůstající v rodinách, jež dětem poskytují přiměřenou míru podpory a vedle toho jim vytyčují meze dovoleného chování* (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 83). Děti frustrované nízkou podporou rodiny mají silnější potřebu kladného přijetí vrstevnickou skupinou než děti s dobrým rodinným zázemím.

Škoda a Fischer (2008) zdůrazňují, že vliv vrstevnických skupin na vznik rizikového chování dětí a mladistvých je často v kombinaci s negativním rodinným vývojem, někdy i školní neúspěšností. Ve vrstevnické partě tak dochází k saturaci

potřeb sounáležitosti a seberealizace, ke které v rodině ani ve škole nedochází. Jedinci se v delikventní skupině identifikují s asociálními nebo antisociálními vzorci chování, které vedou k rozvoji poruch chování včetně chování kriminálního.

Vliv masmédií

Masmédia představují všechny prostředky hromadného šíření informací. Zahrnují zejména média tištěná a média elektronická. Vliv masových komunikačních prostředků bychom neměli podceňovat. V současnosti největší riziko představují média elektronická, zahrnující především televizi a internet.

Nejčastěji můžeme jako původce dětské kriminality označit televizi, protože čas, který děti a dospívající sledování televize věnují, je v průměru delší než všechny jiné mimoškolní aktivity. V televizních programech se stále častěji objevuje násilí a jeho zlehčování. Kriminální seriály nebo filmy násilného charakteru jsou vysílány v podstatě od rána do večera a ohrožují tak morální citění nejen dětských a mladistvých diváků. Pro děti jsou nebezpečné zejména filmy, ve kterých kladný hrdina bojuje proti zlu násilím. Děti nejsou schopné rozlišit rozdíl mezi realitou běžného života a situací ve filmu. Takové pořady vyvolávají v dětech touhu stát se hrdinou a snaží se kopírovat chování, které viděly a považují ho za správné.

Dosažená úroveň vzdělání

Vznik a projevy delikventního chování mohou souviset s dosaženou úrovní vzdělání. Rizikového chování se dopouští jedinci, kteří dosahují obecně nižší úrovně vzdělání a často se seberealizují z hlediska společenského postavení v nižších sociálních vrstvách (Škoda, Fischer, 2008).

Tento trend se ale v současnosti stává přežitkem. Kvůli slabým ročníkům, množstvím soukromých i státních středních škol a nižším nárokům na studenty, není pro dnešní mládež problém dosáhnout minimálně středoškolského vzdělání s maturitou.

Nezaměstnanost

Vztah mezi nezaměstnaností a kriminalitou je přímo úměrný (Procházka, 2012, s. 168). Pokud dochází ke zvyšování nezaměstnanosti, zvyšuje se i počet případů kriminálního chování. Škoda a Fischer (2008) upozorňují, že nositelé delikventního i kriminálního chování bývají často dlouhodobě a několikrát nezaměstnaní. Kriminality se dopouští většinou jedinci, kteří mají nižší úroveň vzdělání, zahrnující nízkou úroveň až chybějící pracovní návyky a zkušenosti, a zároveň jsou nezaměstnaní.

1.3 Typologie mladistvých delikventů

Delikventní chování se začíná projevovat v pubertě. Dochází k prvním konfliktům a pubescent se stává nezvladatelným. Nerespektuje žádné právní ani sociální normy, objevují se typické příklady mladistvé delikvence, jako jsou krádeže, poškozování cizí věci nebo například výtržnictví.

Matoušek (2011) rozlišuje dva typy pachatelů:

- chronický pachatel, recidivista
- mladistvý delikvent

Mezi nejdůležitější rozlišující znaky chronického pachatele a mladistvého delikventa patří věk prvního a posledního kriminálního chování. Chronický pachatel je jedinec s problematickým a těžko ovladatelným chováním. Kriminální chování začíná zhruba kolem 12. roku života a přetrvává do dospělosti. Naproti tomu mladistvý delikvent má konflikty se zákonem mezi 11. a 13. rokem života. Dopouští se příležitostné kriminality, hlavně jako důvod protestu proti rodičům. Mezi 18. a 21. rokem obvykle kriminální chování vymizí.

Matoušek (2011) ve své knize uvádí, že existuje několik znaků, které se u osob s delikventním chováním zkoumají. Mezi tyto znaky patří impulzivita, sebehodnocení, komunikační dovednosti a způsob řešení konfliktů. Většina delikventně jednajících lidí má negativní sebehodnocení, neváží si sebe sama, nepřipisují si žádnou hodnotu. *Osoby, jež se dopouštějí trestného činu opakovaně,*

mají v průměru nižší sebehodnocení než ti, kteří se proti zákonu provinili jen jednou (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 56). Delikventní chování může být vysvětlováno také jako pokus člověk s nízkým sebehodnocením zvýšit pocit vlastní hodnoty kriminálním činem. Člověk dopouštějící se trestné činnosti má vždy narušenou morálku i nižší schopnost vnímat sociální významy lidského chování. Konflikty řeší méně konstruktivně a agresivněji.

Nezletilí či mladiství delikventi se sníženými intelektovými schopnostmi vykazují odlišné anamnestické charakteristiky. Způsob realizace jejich delikventního jednání je rozdílný od delikventů s mírně podprůměrným, průměrným či nadprůměrným IQ. Jejich jednání není o nic méně nebezpečné než jednání osob s průměrným IQ, ale bývá rychleji odhaleno (Novotný, 2006).

1.4 Problematika prevence delikventního chování

Prevencí delikventního chování se rozumí soubor opatření, jimiž se předchází sociálnímu selhání, které ohrožuje základní hodnoty společnosti.

Rozlišujeme tři stupně prevence: prevenci primární, sekundární a terciární. Prevence primární a sekundární je zaměřena na předcházení delikventního chování u dětí, které se ještě tohoto chování nedopustily. Účinná primární prevence nespočívá ve varováních a zákazech, ale v podpoře prosociálních postojů a chování. Na děti a mladistvé, kteří se již přestupku nebo trestného činu dopustili, je zaměřena terciární prevence (Matoušek, Matoušková, 2011).

Podle Matouška (2011) do cílových skupin preventivních opatření patří: hyperaktivní děti, děti selhávající ve škole, děti s poruchami chování, děti zneužívané a týrané v rodinách, děti z dysfunkčních rodin, děti ze čtvrtí se zvýšenou kriminalitou, děti z neúplných rodin a zejména děti s predelikvenčním chováním. Do cílové skupiny patří také všichni rodiče a občané státu.

2 INSTITUCE ZAPOJENÉ DO PREVENCE A ŘEŠENÍ DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE V PŘÍBRAMSKÉM REGIONU

2.1 Příbramský region

Příbramský region je nutné vymezit proto, abychom mohli analyzovat statistiku a popsat vývoj delikventního chování dětí a mládeže v určené oblasti.

Příbramský region se nachází ve Středočeském kraji, který se administrativně dělí ještě na 26 správních obvodů s rozšířenou působností. Svou rozlohou je největší správní obvod s rozšířenou působností Příbram. Obvod Příbram je rozlohou 92 511 ha největším obvodem v kraji a počtem obyvatel 69 555 zaujímá 5. místo. Je tvořen 75 obcemi, z nichž tři mají statut města a sídlí v nich pověřený obecní úřad. Těmito obcemi jsou: Příbram, Březnice, Rožmitál pod Třemšínem. Příbramským regionem rozumíme území, ve kterém státní správu vykonává Městský úřad Příbram. Město Příbram je obcí s rozšířenou působností a také pověřeným obecním úřadem.

Dostupné z: <http://www.czso.cz> [cit. dne 24. 10. 2013].

Příbramským regionem bychom také mohli rozumět okres Příbram, který se nachází v jihozápadní části středních Čech. Svou rozlohou 1 692 km² je okres Příbram největším okresem ve Středočeském kraji. Svou hustotou osídlení 67 obyvatel na km² se řadí mezi nejhřidčeji osídlené okresy Středočeského kraje. Přestože byly okresní úřady od 1. ledna 2003 zrušeny, okresy jako správní celky nezanikly. Okresy v současnosti představují pouze územní obvody policie, soudů a některých státních institucí.

Dostupné z: <http://www.czso.cz>, <http://www.risy.cz> [cit. dne 24. 10. 2013].

2.1.1 Město Příbram jako obec s rozšířenou působností

V rámci reformy územní veřejné správy došlo ke zrušení okresních úřadů a následně 1. 1. 2003 ke vzniku obcí s rozšířenou působností. Některé působnosti zrušených okresních úřadů přešly na krajské úřady.

Obec s rozšířenou působností, tzv. obce III. stupně, představují nový typ obcí vykonávajících státní správu v přenesené působnosti. Jsou obcemi s nejširším rozsahem výkonu státní správy v přenesené působnosti. V jimi spravovaném území se nacházejí i obce s pověřeným úřadem.

Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/stredocesky-kraj/obce-s-rozsir-pusobnosti/> [cit. dne 24. 10. 2013].

Městský úřad Příbram jako úřad obce s rozšířenou působností vykonává státní správu na úseku: speciálního stavebního úřadu ve věcech silnic II. a III. třídy, silničního správního úřadu ve věcech silnic II. a III. třídy, vodoprávního úřadu, obecního živnostenského úřadu, dopravního úřadu, sociálních služeb, sociálních dávek a sociálně-právní ochrany dětí, správních činností: cestovní doklady, občanské průkazy, registr vozidel.

Správní obvod obce s rozšířenou působností Příbram zahrnuje následující obce: Bezděkov pod Třemšínem, Bohostice, Bohutín, Bratkovice, Březnice, Buková u Příbramě, Bukovany, Cetyně, Čenkov, Dlouhá Lhota, Dolní Hbity, Drahenice, Drahlín, Drásov, Dubenec, Dubno, Háje, Hluboš, Hlubyně, Horčápsko, Hudčice, Hvožd'any, Chrást, Chraštice, Jablonná, Jince, Kamýk nad Vltavou, Kotenčice, Koupě, Kozárovice, Křešín, Láz, Lazsko, Lešetice, Lhota u Příbramě, Milín, Modřovice, Narysov, Nepomuk, Neštrašovice, Občov, Obecnice, Obory, Ohrazenice, Ostrov, Pečice, Pičín, Počaply, Podlesí, Příbram, Radětice, Rožmitál pod Třemšínem, Sádek, Sedlice, Smolotely, Solenice, Starosedlský Hrádek, Suchodol, Svojšice, Těchařovice, Tochovice, Trhové Dušníky, Třebsko, Tušovice, Věšín, Višňová, Volenice, Vrančice, Vranovice, Vševely, Vysoká u Příbramě, Zalužany, Zbenice, Zduchovice, území vojenského újezdu Brdy.

Dostupné z: <http://www.pribram.eu/mestsky-urad/spravni-obvody.html> [cit. dne 24. 10. 2013].

Pověřený obecní úřad

Obec s pověřeným obecním úřadem je obec, na kterou stát přenáší část svých pravomocí, ovšem ne v takovém rozsahu, v jakém ji přenáší na obec s rozšířenou působností. Obec s pověřeným obecním úřadem vždy spadá do obvodu nějaké obce s rozšířenou působností.

Městský úřad Příbram jako pověřený městský úřad vykonává státní správu pro tyto obce: Bohutín, Bohostice, Bratkovice, Bukovany, Buková u Příbramě, Cetyně, Čenkov, Dolní Hbity, Drahlín, Drásov, Dubenec, Dubno, Háje, Hluboš, Chrašnice, Jablonná, Jince, Kamýk nad Vltavou, Kotenčice, Kozárovice, Křešín, Láz, Lazsko, Lešetice, Lhota u Příbramě, Milín, Narysov, Občov, Obecnice, Obory, Ohrazenice, Ostrov, Pečice, Pičín, Podlesí, Příbram, Radětice, Sádek, Smolotely, Solenice, Suchdol, Těchařovice, Trhové Dušníky, Třebsko, Višňová, Vrančice, Vysoká u Příbrami, Zalužany, Zbenice, Zduchovice.

Dostupné z: <http://www.pribram.eu/mestsky-urad/spravni-obvody.html>

[cit.dne 24. 10. 2013].

Územní obvod města Příbram

Územní obvod města Příbram zahrnuje: Příbram I, Příbram II, Příbram III, Příbram IV, Příbram V – Zdaboř, Příbram VI – Březové Hory, Příbram VII, Příbram VIII, Příbram IX, Brod, Bytíz, Jerusálém, Jesenice, Kozičín, Lazec, Orlov, Zavržice, Žežice.

Dostupné z: <http://www.pribram.eu/mestsky-urad/spravni-obvody.html>

[cit.dne 24. 10. 2013].

2.2 Instituce zabývají se delikventním chováním dětí a mládeže v příbramském regionu

2.2.1 Městský úřad Příbram

Městský úřad v Příbrami zahrnuje 15 odborů: Dopravní úřad; Odbor ekonomický; Odbor informačních technologií; Odbor koncepce a rozvoje města; Obecní živnostenský úřad; Odbor ochrany a obrany; Odbor organizační a vnitřních věcí; Odbor právní; Samostatné oddělení dotací; Samostatné oddělení kontroly a vnitřního auditu; Odbor silničního hospodářství a investic; Odbor sociálních věcí a zdravotnictví; Stavební úřad; Odbor školství, kultury, sportu a informačních služeb a Odbor životního prostředí.

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví má ještě 4 oddělení: Městská zařízení pod správou odboru SVaZ (Azylový dům Příbram, Městské jesle a rehabilitační stacionář Příbram, Pečovatelská služba), Oddělení sociálně-právní ochrany dětí, Oddělení sociálních služeb a zdravotnictví a Oddělení záchytné stanice.

Problematikou delikventního chování dětí a mládeže se zabývá Oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Hlavním zájmem Oddělení sociálně-právní ochrany dětí je ochrana práva dítěte na jeho vývoj a řádnou výchovu, ochrana jeho oprávněných zájmů včetně ochrany jeho jmění a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Na oddělení sociálně-právní ochrany dětí se obrací rodiče, kteří řeší výchovné nebo jiné problémy související s péčí o dítě a potřebují odborné poradenství od kvalifikovaných pracovníků. Oddělení sociálně-právní ochrany je oprávněno provádět šetření v rodině a bydlišti dítěte, ve školském a zdravotnickém zařízení, v zaměstnání nebo jiném zařízení, ve kterém se dítě zdržuje. Neopomenutelnou součástí činností, které vykonává Oddělení sociálně-právní ochrany dětí je práce s dětmi týranými, zanedbávanými, zneužívanými nebo dětmi, na kterých byl spáchán trestný čin. Oddělení sociálně-právní ochrany dětí je povinné oznamovat orgánům činným v trestním řízení podezření na spáchání trestného činu proti dítěti. V souvislosti s delikventním chováním dětí a mládeže sleduje Oddělení sociálně-právní ochrany dětí dodržování práv dítěte v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy, vyjadřuje se k pobytu dítěte mimo tato zařízení u rodičů nebo jiných fyzických osob. Dále se účastní trestního a přestupkového řízení proti

mladistvému, podává návrhy a podněty na nařízení ústavní výchovy, její prodloužení nebo zrušení, ale podává i návrhy na podmíněné propuštění mimo výchovné zařízení.

Dostupné z: [http:// www.pribram-city.cz](http://www.pribram-city.cz) [cit. dne 2. 11. 2013].

2.2.2 Policie České republiky

Policie ČR je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Úkolem Policie ČR je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Plní rovněž úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky.

Policie ČR je podřízena ministerstvu vnitra a je tvořena policejním prezidiem, útvary s celostátní působností, krajskými ředitelstvími policie a útvary zřízenými v rámci krajských ředitelství, kterých je 14. Jejich územní obvody se shodují s územními obvody 14 krajů České republiky. Úkoly Policie České republiky plní 47 000 policistů a 11 000 zaměstnanců policie.

Dostupné z: <http://www.policie.cz> [cit. dne 2. 11. 2013].

Krajské ředitelství policie Středočeského kraje

Významnou složkou zabývající se kriminalitou dětí na Příbramsku je Služba kriminální policie a vyšetřování reprezentovaná specialisty, kteří spolupracují se školami i s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Dále se na práci s dětmi se u Policie ČR Příbram zaměřuje Preventivně informační skupina.

Informace poskytnuté od por. Bc. Moniky Schindlové, DiS. ze dne 19. 9. 2013.

2.2.3 Mateřské, základní a střední školy v příbramském regionu

Školní prostředí je společně s rodinou nejčastějším prostředím, ve kterém děti a mladiství tráví svůj čas. Škola se jako vzdělávací i výchovný činitel výrazně podílí na formování osobnosti jednotlivce.

Mateřských škol je ve správním obvodu města Příbram celkem 40, z nichž 14 je příbramských. V Příbrami najdeme i mateřskou školu alternativního typu (Alternativní mateřská škola) a jednu mateřskou školu speciální, pro děti se zdravotním postižením.

Ve správním obvodu města s rozšířenou působností Příbram je 26 základních škol. Přímě v Příbrami je celkem osm základních škol, z toho jedna alternativní (Waldorfská škola), jedna praktická a jedna speciální. Základní škola praktická nabízí vzdělání žákům s lehkým mentálním postižením a vzdělání na základní škole speciální je určeno pro žáky se středně těžkým a těžkým mentálním postižením. Další speciální základní školu najdeme v Rožmitále pod Třemšínem.

Středních škol se ve správním obvodu města Příbram nachází celkem 11, z nichž sedm je v Příbrami.

Dostupné z: <http://www.rejskol.msmt.cz> [cit. dne 17. 11. 2013].

2.2.4 Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje

Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje je samostatné poradenské zařízení s celokrajskou působností. Činnost Pedagogicko-psychologické poradny upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích. Dále je její činnost legislativně zakotvena ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a vyhlášce č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Pedagogicko-psychologická sdružuje ředitelství a 13 pracovišť: pracoviště Benešov a Vlašim, Hořovice, Kladno, Kolín a Český Brod, Králův Dvůr, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-západ, Příbram, Rakovník, Říčany.

Činnost Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje se zaměřuje na výchovné a výukové problémy dětí předškolního, školního a adolescentního věku. Zabývá se otázkami osobnostního, sociálního, vzdělávacího a profesního vývoje dětí a mládeže. Své služby nabízí nejen dětem, ale i jejich zákonným zástupcům, předškolním a školským zařízením. Pedagogicko-psychologická poradna nabízí pedagogickým pracovníkům informační a metodickou pomoc a podílí se na aktivitách souvisejících s prevencí sociálně patologických jevů. Kompetence Pedagogicko-psychologické poradny zahrnují poskytování diagnostické, intervenční, reedukační, terapeutické a psychokorektivní péče dětem a mládeži a zpracovávání podkladů pro správné rozhodnutí a vzdělávací opatření v případech stanovených školskými předpisy.

Dostupné z: [http://: www.pppstredoceska.cz](http://www.pppstredoceska.cz) [cit. dne 17. 11. 2013].

2.2.5 Středisko výchovné péče Příbram

Středisko výchovné péče Příbram je detašovaným pracovištěm Diagnostického ústavu pro mládež a Střediska výchovné péče Praha 4. Poradenské a terapeutické služby jsou poskytovány dětem a dospívajícím od 3 do 18 let (v případě trvání studia i studentům do 26 let), jejich rodinám a v neposlední řadě pedagogům, kde hrozí riziko poruch chování nebo ohrožení jejich sociálního vývoje negativními jevy.

Nejčastějšími problémy, kterými se Středisko výchovné péče Příbram, zabývá, jsou: nežádoucí rizikové chování, problémy se školní přizpůsobivostí, šikana a projevy agrese, řešení krizových situací ale i pomoc s volbou povolání.

Mezi základní služby Střediska výchovné péče Příbram patří informační pohovory, poradenství, psychologická a speciálně pedagogická diagnostika, konzultace pro odborníky pracujícími s dětmi a dospívajícími. Pracovníci vždy poskytují prostor pro hledání řešení problému. Středisko výchovné péče Příbram

pořádá skupinové programy pro děti a dospívající, rodičovské skupiny a preventivní programy pro třídní kolektivy, v nichž nejsou dobré vrstevnické vztahy. Veškeré nabízené služby jsou poskytovány bezplatně.

Dostupné z: <http://www.svptribram.cz> [cit. dne 25. 10. 2013].

2.2.6 Probační a mediační služba ČR pro Středočeský kraj

Sídlem probační a mediační služby ČR pro Středočeský kraj je město s rozšířenou působností Příbram. Probační a mediační služba ČR představuje novou instituci v oblasti trestní politiky a vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a trestního práva.

Pojem mediace vyjadřuje mimosoudní řešení konfliktů a má široké uplatnění v trestní justici. Mediace poskytovaná Probační a mediační službou je bezplatná a založená na souhlasu obou stran. Mediaci vede odborník na řešení konfliktů, tzv. mediátor. Mediace je provázaná s trestním řízením a její výsledky jsou v něm také zohledněny.

Pojem probace vychází z latiny a znamená ověřování, zkoušení. Probační a mediační služba zajišťuje výkon dohledu a během zkušební doby kontroluje vedení řádného života klienta, plnění uložených přiměřených povinností a omezení. Dále klientovi poskytuje nezbytnou pomoc při řešení otázek, na které svými silami nestačí. Dohled probíhá zejména formou osobních konzultací pracovníka Probační a mediační služby s klientem.

Probační a mediační služba přispívá k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření. Probační a mediační služba klade důraz na zájmy poškozených, ochranu a prevenci kriminality.

Hlavními cíli Probační a mediační služby ČR jsou integrace pachatele do života společnosti bez dalšího porušování zákonů, participace poškozeného a ochrana společnosti. Probační a mediační služba ČR spolupracuje i s poškozenými, u kterých se snaží o zapojení do procesu vlastního odškodnění. U poškozených je důležité obnovit jejich pocit bezpečí a důvěru ve spravedlnost.

Práce s dětmi a mladistvými

Práce s dětmi a mladistvými je specifickou oblastí Probační a mediační služby. Na jednotlivých střediscích Probační a mediační služby ČR působí specialisté na práci s dětmi a mládeží, kteří dle zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže zajišťují výkon mnoha výchovných a trestních opatření, zejména dohledu probačního úředníka a společensky prospěšné činnosti, ale zejména usilují o co nejrychlejší vstup do případů. Už v rámci přípravného řízení nabízí spolupráci mladistvým pachatelům, jejich rodinám a poškozeným, která spočívá zejména v mimosoudním řešení situace, nabídce vhodných programů pro mladistvého a jiných výchovných opatření, která lze se souhlasem mladistvého uložit už v rámci přípravného řízení. Výsledek této činnosti je poté zohledněn i v dalším průběhu řízení. Cíle PMS v této oblasti jsou: urovnání konfliktu, rychlá intervence, náhrada škody poškozenému, opatření, které je zvoleno účelně a odpovídá situaci mladistvého.

2.2.7 Občanské sdružení ITYTAKY

Občanské sdružení Itytaky vzniklo v roce 2010 jako pokračovatel pilotního projektu „Provázení“ města Příbram, který probíhal v roce 2009 v rámci boje proti vysoké kriminalitě ve městě a okolí. Nejprve se práce sdružení zaměřovala na klienty Střediska výchovné péče Příbram, v současnosti jsou služby dostupné pro všechny zájemce. Od roku 2010 je Itytaky členem Asociace 5P v ČR a vychází z metodiky programu 5P. Více o programu 5P v kapitole 4.6.

Dostupné z: <http://www.itytaky.blogspot.cz> [cit. dne 29. 11. 2013].

2.2.8 Nízkoprahové zařízení Bedna

Nízkoprahové zařízení Bedna v Příbrami je projektem občanského sdružení Ponton, založeného v roce 1996. Bedna je registrovanou sociální službou ve smyslu zákona o sociálních službách 108/2006 Sb. Bedna v Příbrami funguje již od roku 2010 a jejím posláním je usilovat o snižování rizik, které provázejí složité období

dospívání, minimalizovat dopady sociálního znevýhodnění a přispět tak k pozitivní změně v životě dětí a mládeže.

Nízkoprahové zařízení Bedna je založeno na třech hlavních zásadách: bezplatnost, anonymita a dobrovolnost. Bedna nabízí dětem a mladistvým zábavu, poradenství a organizuje i nejrůznější akce – výlety, turnaje. Veškeré poskytované služby jsou bezplatné. Nízkoprahové zařízení Bedna je místo, kde mohou mladí lidé ve věku od 11 do 20 let trávit svůj volný čas nebo zde mohou najít pomoc a podporu při řešení problému. Klub je určen zejména těm, kteří tráví často svůj volný čas na ulici nebo těm, kteří nechtějí nebo nemůžou být ve volném čase doma. Děti se zde mohou setkávat se svými kamarády a mohou tak smysluplně vyplnit svůj volný čas.

Dostupné z: <http://www.ponton.cz/projekty/> [cit. dne 29. 11. 2013] a informační letáček Nízkoprahového zařízení Bedna.

3 PROJEKTY PREVENCE DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE V PŘÍBRAMSKÉM REGIONU

3.1 Projekty města Příbram pro rok 2012

Městský program prevence kriminality na rok 2012 je zpracován v souladu s Vládou ČR schválenou Strategií prevence kriminality na léta 2012 – 2015 a Koncepcí prevence kriminality města na léta 2012 – 2015.

3.1.1. Podpora výuky lyžování a bruslení pro žáky příbramských škol

Město Příbram schválilo v rámci Programu prevence kriminality mládeže projekt podpory výuky lyžování a bruslení v sezóně 2012. Projekt byl určen žákům příbramských základních škol a jeho cílem bylo zlepšení efektivního trávení volného času dětí a mládeže. Město Příbram uvolnilo finanční prostředky na podporu lyžování ve výši 550 tisíc korun a na podporu bruslení ve výši 100 tisíc korun.

Dostupné z: <http://www.pribram-city.cz> [cit. dne 1. 11. 2013].

Komentář:

Výše uvedený příklad dokládá, že město Příbram vnímá prevenci delikvence v kontextu podpory volnočasových aktivit. Přestože neexistuje prokazatelná vazba mezi volným časem, sportem a eliminací delikvence, lze předpokládat, že finanční podpora tohoto projektu, může být pro děti pozitivním stimulem. Žáci příbramských škol mohli příjemně využít svůj volný čas a zároveň zdokonalit své lyžařské nebo bruslařské dovednosti.

3.1.2 Letní tábor

Město Příbram již 5 let pravidelně organizuje Letní sociálně-rehabilitační pobyt pro děti. Tábor se konal v areálu letního tábora u Jablonné v termínu od 23. do 28. 7. 2012.

Tábor byl určen klientům Střediska výchovné péče a v roce 2012 se ho zúčastnilo 18 příbramských dětí. Tábor byl částečně hrazen z městského rozpočtu ve výši 39 tisíc korun z peněz určených na prevenci kriminality a část nákladů si rodiče museli hradit sami a to 500 korun na dítě.

Dostupné z: <http://www.pribram-city.cz> [cit. dne 1. 11. 2013].

Komentář:

Projekt systematického využívání volného času během prázdnin má jistě pozitivní potenciál. Právě během prázdnin mají děti a mládež najednou až příliš volného času. Hrozí riziko, že se z nudy chytí nějaké špatné party a začne se u nich vyvíjet nebo formovat delikventní chování. Pořadatelé tábora si toto riziko plně uvědomují a tak uspořádali tábor pro klienty Střediska výchovné péče, u kterých se může objevovat nežádoucí rizikové chování.

3.1.3 Fotbal proti násilí

Město Příbram společně s 1.FK Příbram a Městskou policií Příbram uskutečnili dvě besedy v ZŠ v ulici 28. října, Příbram VII. Tyto interaktivní besedy byly určeny žákům devátých tříd.

Cílem projektu bylo, prostřednictvím fotbalových hráčů, poukázat na problematiku agresivního chování nejen na fotbalových stadionech. Besedy probíhaly formou diskuse. Nejdiskutovanějšími tématy bylo násilí na stadionech, jak je mu možné zabránit, příčiny vzniku agresivity u fanoušků, tresty pro neukázněné fanoušky nebo pokuty klubům od fotbalového svazu za nepřístojné chování diváků.

Na závěr účastníci besed obdrželi tričko s logem projektu a preventivně informační tiskovinu, která pojednává o pojmech jako je násilí, agrese, agresivita u dětí, možnosti předcházení agresivnímu chování a také osobní zkušenosti některých hráčů 1.FK Příbram s fotbalovým násilím a jejich pohled na tuto problematiku.

Dostupné z: <http://www.pribram-city.cz> [cit. dne 1. 11. 2013].

Komentář:

Projekt „Fotbal proti násilí“ byl pro žáky zajímavý tím, že se besedy zúčastnili hráči 1.FK Příbram. Výhodou projektu bylo, že byl veden jako diskuse, nikoliv jako přednáška. Velmi efektivní bylo prostřednictvím sportu, v tomto případě fotbalu, poukázat na témata jako jsou agresivita atp. a přispět tak k prevenci vzniku agresivního chování u mládeže.

3.1.4 Projekt „Sdílení“

Projekt „Sdílení“ je určen rodinám, u nichž se objevuje riziko výskytu kriminálního chování. Rizikovými faktory jsou především nízká socioekonomická úroveň rodin, hmotná nouze, vysoká nezaměstnanost, neúplnost rodiny, osobnostní problémy rodičů. Cílovou skupinou jsou také rodiny, v nichž je dítě s rizikovým chováním nebo dítě, které již spáchalo nějaký kriminální čin.

Součástí projektu je prvotní posouzení životní situace rodiny s následným individuálním plánováním cílů a kroků, které by měly vést k pozitivní změně ve fungování rodiny, a to s důrazem na rodiče, aby plnili důsledně své rodičovské povinnosti a podíleli se ve spolupráci s odborníky na odstranění nedostatků ve výchově svých dětí. Rodiny jsou v rámci projektu seznámeny s informacemi o platných zákonech, povinnostech a důsledcích jejich chování, jednání a rozhodování. Závěrečným vyvrcholením celoroční práce je víkendový pobytový výjezd celých rodin, zaměřený na kultivaci vzájemných vztahů a umění společně sdílet volný čas.

Dostupné z: <http://www.pribram-city.cz> [cit. dne 1. 11. 2013].

Komentář:

Tento projekt je realizován formou individuálního poradenství a přesně cílené pedagogické pomoci rodinám, které se ocitají ve dvou typech ohrožení. Prvním případem je, když rodina nezvládá své rizikově se chovající dítě. Zde se předpokládá, že lze úspěšně předejít konfliktu dítěte se školou nebo jinou institucí. Naopak v rodinách, kde se rizikové chování objevuje u rodičů, je zlepšení situace obtížnější. Důvodem je, že rodiče musí o změnu k lepšímu usilovat sami, ale to je v mnoha rodinách s rizikovým chováním nemožné.

3.1.5 Projekt „Rizika virtuální komunikace“

Projekt byl určen dětem, které žijí v méně podnětném sociálním prostředí a jsou ohroženy sociálním vyloučením a kriminalitou. Jednalo se zejména o klienty Střediska výchovné péče Příbram ale i jejich rodiče, dále klienty Nízkoprahového zařízení Bedna i žáky speciálních škol. Do projektu byly zařazeny i děti, které jsou v dobrovolnickém programu 5P a jsou ohroženy sociálně patologickými jevy.

Autoři projektu za klíčový cíl považují zvýšení informovanosti uživatelů informačních a komunikačních technologií o virtuálních rizicích. V souvislosti s tím tvrdí, že projekt přispěje ke snížení kriminality páchané prostřednictvím informačních a komunikačních technologií a zvýšení informovanosti o zásadách bezpečného chování ve virtuální komunikaci.

V rámci projektu se uskutečnilo 6 jednodenních pětihodinových seminářů na téma „Rizika virtuální komunikace“. Hlavními diskutovanými tématy byly kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking, sexting apod.

Dostupné z: <http://www.pribram-city.cz> [cit. dne 2. 11. 2013].

Komentář:

Informovanost o nebezpečích, která se vyskytují ve virtuální komunikaci, je v dnešní době více než důležitá. Zvláště u dětí, které jsou tolik důvěřivé, je potřeba zvýšit prevenci v oblasti komunikace na internetu.

3.2 Krajské ředitelství policie Středočeského kraje

Prevenčí delikventního chování u dětí a mládeže se zabývá Preventivně informační skupina Policie ČR Příbram. Specializuje na primární prevenci a pořádá různé preventivní projekty, například besedy, které probíhají v mateřských, základních i středních školách. Pracovníci Preventivně informační skupiny se snaží dětem přiblížit sociálně patologické jevy, možnosti jak se před nimi chránit a také je upozornit na to, aby nezpůsobily něco, co je již protizákonné. O prázdninách, kdy jsou školy zavřené, probíhají besedy na dětských táborech.

Informace poskytnuté od por. Bc. Moniky Schindlové, DiS. ze dne 19. 9. 2013.

3.3 Preventivní programy mateřských, základních a středních škol

Součástí vzdělávacích programů škol je i Minimální preventivní program, což je základní strategie prevence sociálně-patologických jevů školy a školských zařízení. Tvorba Minimálních preventivních programů vzniká v souladu s Národní strategií primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2013 – 2018.

Minimální preventivní program vypracovává školní metodik prevence vždy na příslušný školní rok (krátkodobé cíle prevence) nebo v časově delším horizontu (dlouhodobá preventivní strategie). Každá škola má svůj specifický Minimální preventivní program. Vytvoření tohoto programu je významné pro prevenci sociálně-patologických jevů na středních, základních ale i mateřských školách.

*Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/28077?highlightWords=strategie+prevence>
[cit. dne 17. 11. 2013].*

3.4 Pedagogicko-psychologická poradna

Od roku 1996 rozšiřuje Pedagogicko-psychologická poradna v souladu s cíli „Koncepce nových forem práce pedagogicko-psychologického poradenství ve vztahu k sociální prevenci kriminality“, diagnostický model poradenských činností o širší spektrum intervenčních a terapeutických činností i aktivit souvisejících s primární

prevencí sociálně patologických jevů. Konkrétní úkoly v oblasti primární prevence plní Pedagogicko-psychologická poradna v souladu s „Metodickým pokynem ministra školství, mládeže a tělovýchovy“ k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže.

Dostupné z: [http://: www.pppstredoceska.cz](http://www.pppstredoceska.cz) [cit. dne 17. 11. 2013].

3.5 Středisko výchovné péče Příbram

Středisko výchovné péče Příbram se zabývá jak primární, tak sekundární prevencí delikventního chování dětí a mladistvých.

Skupinová terapie

Pro zařazení klienta do skupinové terapie je nutné, aby klient a jeho rodiče absolvovali vstupní konzultaci, na které je upřesněna zakázka ohledně cílů ve změnách chování dítěte. Po ukončení cyklu následuje opět společné setkání a zhodnocení průběhu terapie a její výsledek.

Základem skupinové práce jsou nejčastěji hry, soutěže nebo scénky, které v sobě nesou terapeutický potenciál. Cílem je upevnit pozitivní zážitky a radost dětí ze spolupráce a z pocitu sounáležitosti se skupinou. V rámci terapie se využívají techniky na podporu spolupráce, důvěry, kamarádství, empatie a skupinové soudržnosti. Středisko výchovné péče Příbram nabízí hned několik skupin, do kterých mohou rodiče své děti přihlásit. Jsou to například dívčí terapeutická skupina, dětská hrová skupina, dětská arteterapeutická skupina a skupina staršího školního věku.

Práce s třídními kolektivy

Středisko výchovné péče spolupracuje s třídními kolektivy, které se potýkají s výchovnými obtížemi, objevují se zde sociálně-patologické jevy nebo vyčleňování

některých dětí z kolektivu. Se třídami pracují proškolení pracovníci Střediska výchovné péče Příbram.

Dostupné z: <http://www.svppribram.cz> [cit. dne 25. 10. 2013].

3.6 Probační a mediační služba ČR pro Středočeský kraj

Probační a mediační služba ČR žádné preventivní programy neorganizuje, avšak spolupracuje s městskými organizacemi, které se na prevenci delikventního chování podílí, zejména s Městským úřadem Příbram.

3.7 Občanské sdružení ITYTAKY

Program 5P probíhá pod záštitou občanského sdružení ITYTAKY, které spolupracuje především se Střediskem výchovné péče Příbram a školami v regionech Příbramsko a Dobříšsko. Cílem je pomáhat dětem nejen ohroženým sociálně-patologickými jevy a poruchou chování a emocí.

Pojem 5P vyjadřuje péči, pomoc, přátelství, prevenci a podporu. Program je určen dětem ve věku od 6 do 15 let, kterým by mohl prospět další vztah s dospělým člověkem. Se zařazením dítěte do programu musí souhlasit jeho zákonní zástupci. Činnost programu 5P je založena na vytvoření přátelského vztahu mezi klientem a dobrovolníkem.

Dobrovolníkům musí být nad 18 let a jsou pečlivě vybíráni a odborně připravováni. Pomáhají dětem vyhledávat vhodné volnočasové aktivity, nabízející kulturní akce a v první řadě s nimi pravidelně (min. 1x týdně 1-2 hodiny) sdílí svůj volný čas. Dobrovolník pomáhá dítěti řešit i problematické životní situace. Dobrovolníci si vedou záznamy o setkání s dítětem – klientem, v průběhu a na konci spolupráce s dítětem vyplňují Dotazník Asociace 5P v ČR. Setkávání probíhají na základě písemné dohody s rodiči dětí – klientů a pak je zajištěna oboustranná zpětná vazba.

Dostupné z: <http://www.itytaky.blogspot.cz> a <http://petp.cz> [cit. dne 29. 11. 2013].

Komentář:

Výhodou programu 5P je kamarádský vztah klienta s dobrovolníkem, protože dítě sdílí se svým dobrovolníkem své problémy spíše, než se svými rodiči a vytváří se tak prostor pro prevenci rizikového chování. Dobrovolníky se většinou stávají studenti vysokých škol a klienti v nich vidí svůj vzor. Zařazení dítěte do programu 5P může být velmi přínosné nejen pro dítě samotné, ale i pro dobrovolníka, pro kterého zkušenosti s dobrovolnictvím mohou být přínosem do jeho budoucího rodičovství.

3.8 Nízkoprahové zařízení Bedna

Nízkoprahové zařízení Bedna se významně podílí na prevenci delikventního chování dětí a mladistvých na Příbramsku. Klub je přístupný od pondělí do čtvrtka od 14 do 19 hodin. Děti a mladiství zde mohou bezplatně využívat internet i další vybavení klubu (stolní fotbal, kulečnick, deskové hry). Bedna pořádá i besedy týkající se témat, jako jsou vztahy, drogy i sex.

Komentář:

Tento projekt je pro děti a mládež z příbramského regionu z hlediska prevence delikventního chování velice přínosný. Nízkoprahové zařízení Bedna denně navštíví v průměru 35 mladých lidí. Bedna těmto lidem poskytuje zábavu, ale i poradenství. Mladí lidé se často se svými problémy svěřují právě pracovníkům Nízkoprahového zařízení, protože je vnímají jako své kamarády, od kterých radu a pomoc přijmou spíše, než od rodičovské autority.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝVOJ DELIKVENTNÍHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE V PŘÍBRAMSKÉM REGIONU V LETECH 2003 – 2012

Případy rizikového chování dětí a mládeže v příbramském regionu eviduje Oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu v Příbrami. Jedná o případy, které byly řešeny kurátorem na území, které spravuje obec s rozšířenou působností Příbram. Ke vzniku obcí s rozšířenou působností došlo 1. 1. 2003, proto se v následujících podkapitolách budeme zabývat vývojem delikventního chování dětí i mladistvých právě od roku 2003 do roku 2012.

4.1 Přehled vývoje delikventního chování dětí a mládeže

V této kapitole se budeme zabývat celkovým vývojem delikventního chování dětí a mladistvých, vývojem rizikového chování u dívek a chlapců i porovnáním vývoje delikventního chování podle věkových kategorií v závislosti na pohlaví. Do celkového vývoje delikventního chování dětí a mladistvých zahrneme dohromady tři kategorie rizikového chování: trestnou činnost, přestupky i výchovné problémy.

Vývoj delikventního chování dětí a mládeže v závislosti na věku

Tabulka č. 1 a Graf č. 1 mapují vývoj delikventního chování dětí a mládeže v příbramském regionu v závislosti na věku za sledované období 2003 – 2012.

V grafu je vyznačen celkový vývoj delikventního chování dětí i mladistvých dohromady, ale i jednotlivě podle věku pro srovnání rozdílů četnosti rizikového chování dětí a mladistvých. Celkově bylo za sledované období 2003 – 2012

v příbramském regionu evidováno 2 021 případů delikventního chování, z toho se 752 případů dopustily děti do 15 let a 1 269 mladiství od 15 do 18 let.

Delikventního chování se výrazně častěji dopouští mladiství oproti dětem do 15 let. Jednou z hlavních příčin může být snížení dozoru ze strany rodičů a získání většího prostoru pro rozvoj právě rizikového chování.

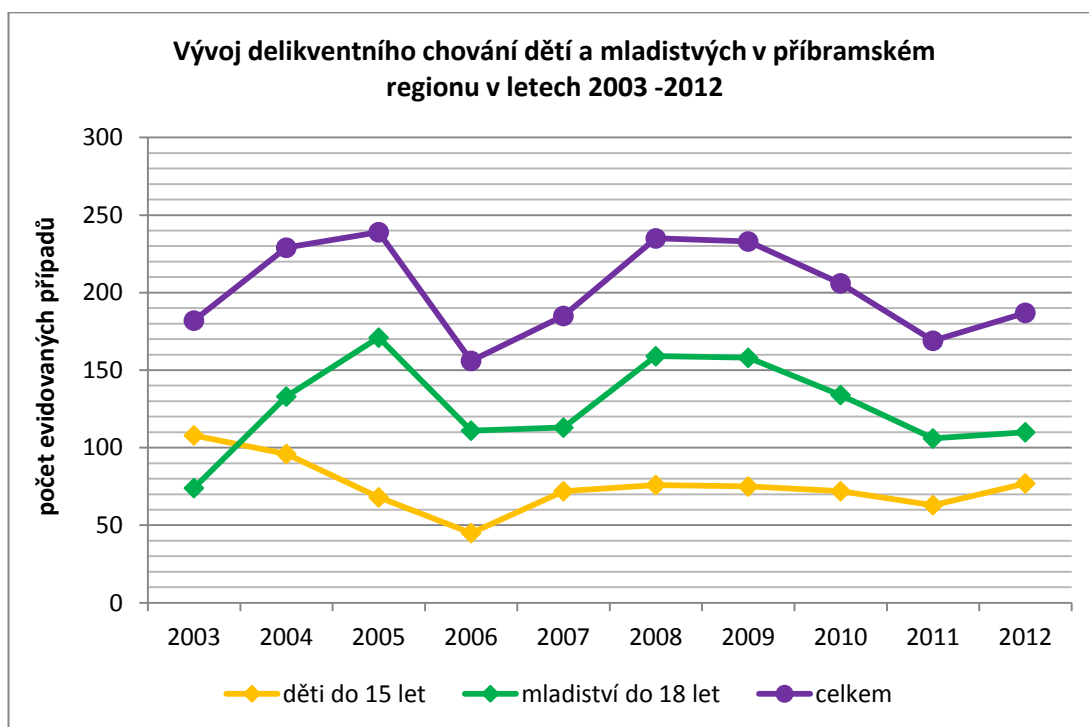
K největšímu nárůstu rizikového chování za sledované období došlo v roce 2005. V návaznosti na zvýšení počtu případů rizikového chování začal být kladen větší důraz na intenzitu preventivních programů delikventního chování a hned v roce 2006 se počet případů výskytu delikventního chování u dětí a mladistvých výrazně snížil.

Z grafu můžeme vyčíst nepravidelně se opakující periodu, kdy dochází k velkému nárůstu delikventního chování dětí i mladistvých a jeho následnému výraznému snížení. V současnosti dochází k jeho mírnému nárůstu. Od roku 2008 klesá počet evidovaných případů díky zapojení města Příbrami do vládou schválené Strategie prevence kriminality.

Tabulka č. 1:

Rok	Děti do 15 let	Mladiství do 18 let	Celkem
2003	108	74	182
2004	96	133	229
2005	68	171	239
2006	45	111	156
2007	72	113	185
2008	76	159	235
2009	75	158	233
2010	72	134	206
2011	63	106	169
2012	77	110	187
Celkem	752	1 269	2 021

Graf č. 1

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistických dat získaných od pana Jaroslava Patery, Dis.

Vývoj delikventního chování dětí a mládeže v závislosti na pohlaví

Tabulka č. 2 a Graf č. 2 mapují vývoj delikventního chování dětí a mládeže v příbramském regionu v závislosti na pohlaví za sledované období 2003 – 2012. Z celkového počtu 2 021 evidovaných případů delikventního chování se 455 případů dopustily dívky a 1 566 případů chlapci.

Graf popisuje vztah vývoje delikventního chování dívek a chlapců. Chlapci mají větší předpoklady k rozvoji rizikového chování. Souvisí to s vyšší tendencí mužů k agresivitě vzhledem k pohlavnímu hormonu testosteronu (Fischer, Škoda, 2008).

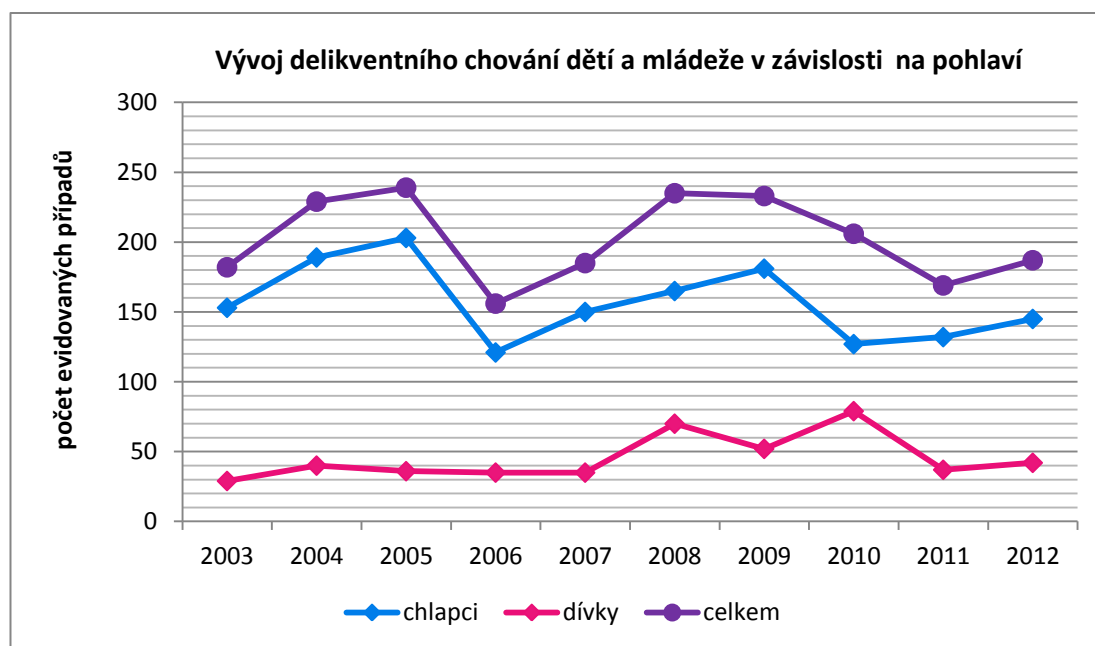
Roky 2008 a 2010 jsou z hlediska vývoje delikventního chování u dívek zlomové, protože dochází k významnému nárůstu evidovaných případů delikvence. Zajímavé je, že nejvyšší počet evidovaných případů delikventního chování u dívek je v roce 2010, kdy je výskyt evidovaných případů delikventního chování u chlapců

jedním z nejnižších. Příčinou je v dnešní době stále více významná emancipace, která způsobuje touhu dívek vyrovnat se typickému mužskému chování.

Tabulka č. 2

Rok	Chlapci	Dívky	Celkem
2003	153	29	182
2004	189	40	229
2005	203	36	239
2006	121	35	156
2007	150	35	185
2008	165	70	235
2009	181	52	233
2010	127	79	206
2011	132	37	169
2012	145	42	187
Celkem	1566	455	2 021

Graf č. 2

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistických dat získaných od pana Jaroslava Patery, Dis.

Vývoj delikventního chování dívek v závislosti na věku

Tabulka č. 3 a Graf č. 3 mapují vývoj delikventního chování dívek v příbramském regionu v závislosti na věku za sledované období 2003 – 2012. Celkově se dívky za sledované období dopustily 455 evidovaných případů delikventního chování.

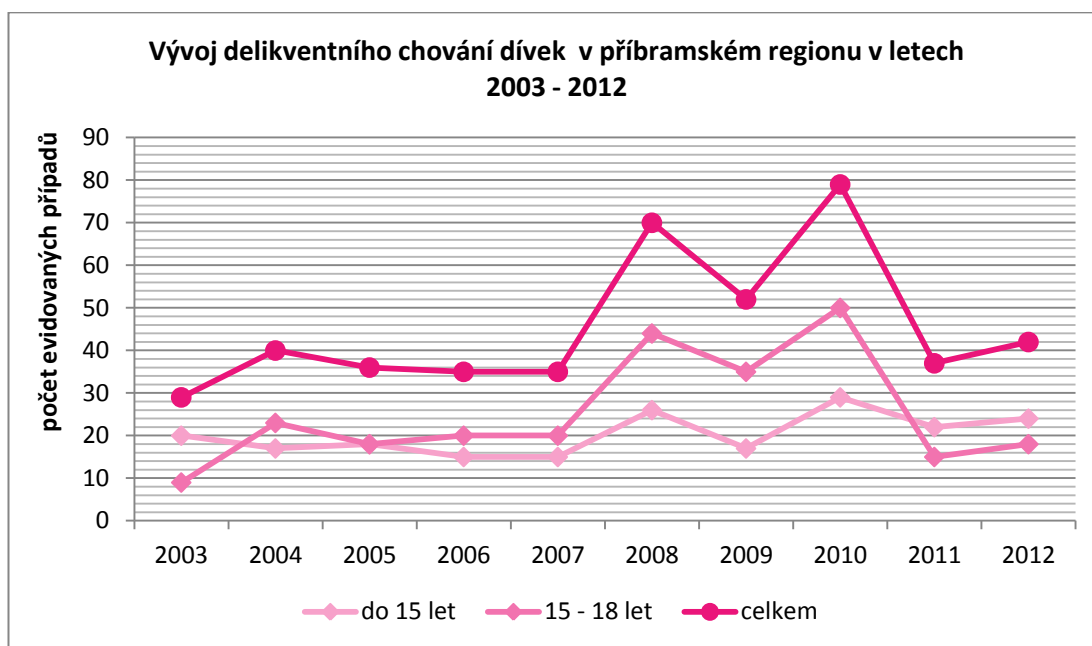
Rizikové chování u dívek se nejvíce projevilo v roce 2010, naopak obdobím s nejnižším počtem evidovaných případů byl rok 2003. Celkově se za sledované období od roku 2003 do roku 2012 delikventního chování dopouští častěji dívky od 15 do 18 let.

Počet mladistvých dívek od 15 do 18 let, které se dopustily delikventního chování, je až do roku 2010 vyšší než u dívek do 15 let. V roce 2010 tedy došlo ke zvýšení počtu evidovaných případů delikventního chování u dívek do 15 let. V důsledku těchto změn se od roku 2011 delikventní chování objevuje častěji u dívek do 15 let.

Tabulka č. 3

Rok	Do 15 let	15 - 18 let	Celkem
2003	20	9	29
2004	17	23	40
2005	18	18	36
2006	15	20	35
2007	15	20	35
2008	26	44	70
2009	17	35	52
2010	29	50	79
2011	22	15	37
2012	24	18	42
Celkem	203	252	455

Graf č. 3:

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistických dat získaných od pana Jaroslava Patery, Dis.

Vývoj delikventního chování chlapců v závislosti na věku

Tabulka č. 4 a Graf č. 4 mapují vývoj delikventního chování chlapců v příbramském regionu v závislosti na věku za sledované období 2003 – 2012. Celkově se chlapci za sledované období dopustili 1 566 evidovaných případů delikventního chování.

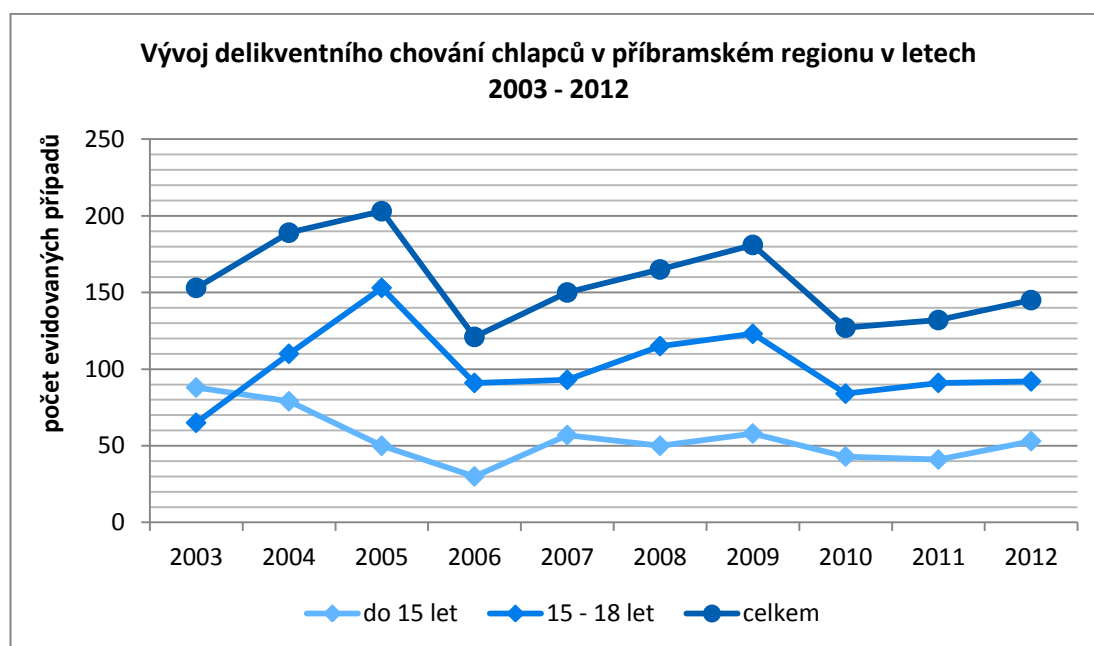
Rizikové chování u chlapců se nejvíce projevilo v roce 2005, naopak obdobím s nejnižším počtem evidovaných případů byl hned následující rok 2006. Celkově se za sledované období od roku 2003 do roku 2012 delikventního chování dopouští častěji chlapci od 15 do 18 let.

Jediným rokem, kdy byl počet evidovaných případů delikventního chování chlapců do 15 let vyšší než chlapců od 15 – 18 let, byl rok 2003. Od roku 2004 se delikventního chování dopouštějí častěji mladiství chlapci.

Tabulka č. 4:

Rok	Do 15 let	15 - 18 let	Celkem
2003	88	65	153
2004	79	110	189
2005	50	153	203
2006	30	91	121
2007	57	93	150
2008	50	115	165
2009	58	123	181
2010	43	84	127
2011	41	91	132
2012	53	92	145
Celkem	549	1 017	1 566

Graf č. 4:

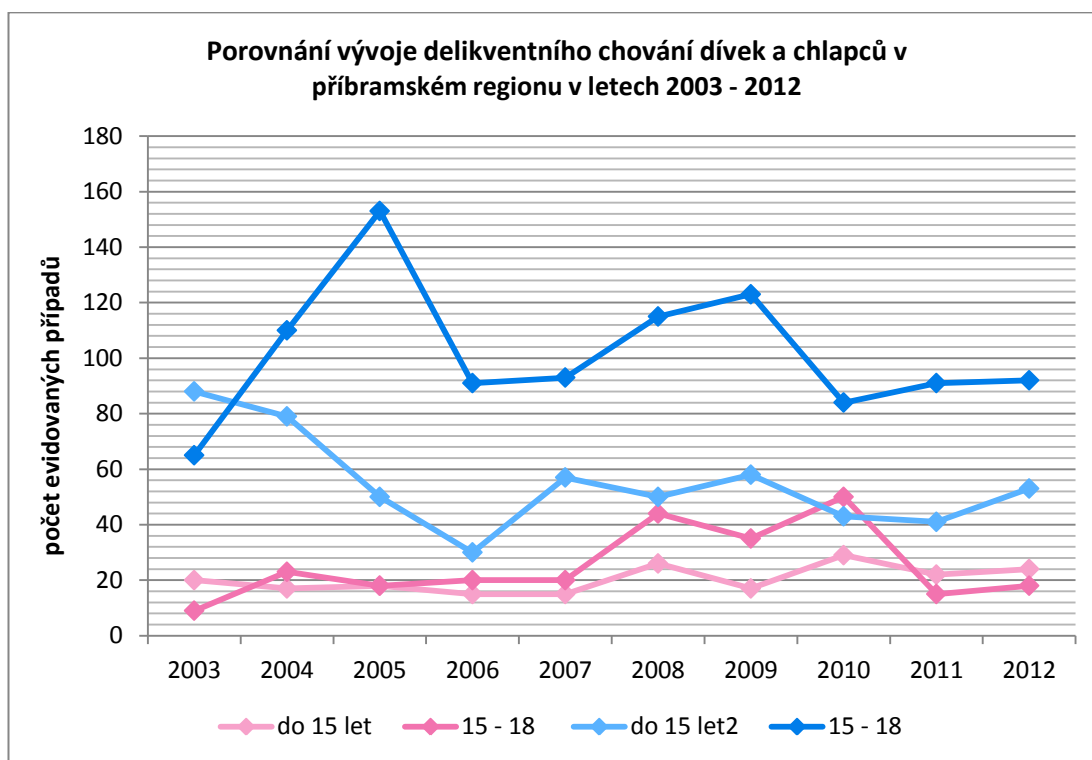
Zdroj: vlastní zpracování na základě statistických dat získaných od pana Jaroslava Patery, Dis.

Porovnání vývoje delikventního chování dívek a chlapců

Graf č. 5 porovnává vývoj delikventního chování dívek i chlapců v příbramském regionu v závislosti na věku za sledované období 2003 – 2012.

Z grafu je patrné, že větší podíl na počtu evidovaných případů delikventního chování mají chlapci.

Graf č. 5

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistických dat získaných od pana Jaroslava Patery, Dis.

4.2 Vývoj delikventního chování dětí a mladistvých v závislosti na druhu rizikového chování

V této kapitole rozebereme vývoj tří typů delikventního chování, které Městský úřad v Příbrami eviduje. Jsou jimi: trestná činnost (násilná, majetková), přestupky a jiné výchovné problémy. Trestnou činnost vymezuje zákon č. 40/2009 Sb. a přestupky upravuje zákon č. 200/1990 Sb. Delikventním chováním dětí a mládeže se také zabývá Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (zákon č. 218/2003 Sb.) Výchovnými problémy se rozumí například záškoláctví, řízení bez řidičského průkazu, výtržnictví nebo užívání omamných látek. Je nutné podotknout, že u dětí do 15 let se přestupky neevidují, proto nejsou tato data zahrnuta do statistiky vedené Městským úřadem v Příbrami.

Celkový přehled trestné činnosti, přestupků a výchovných problémů dětí a mladistvých v příbramském regionu v letech 2003 - 2012

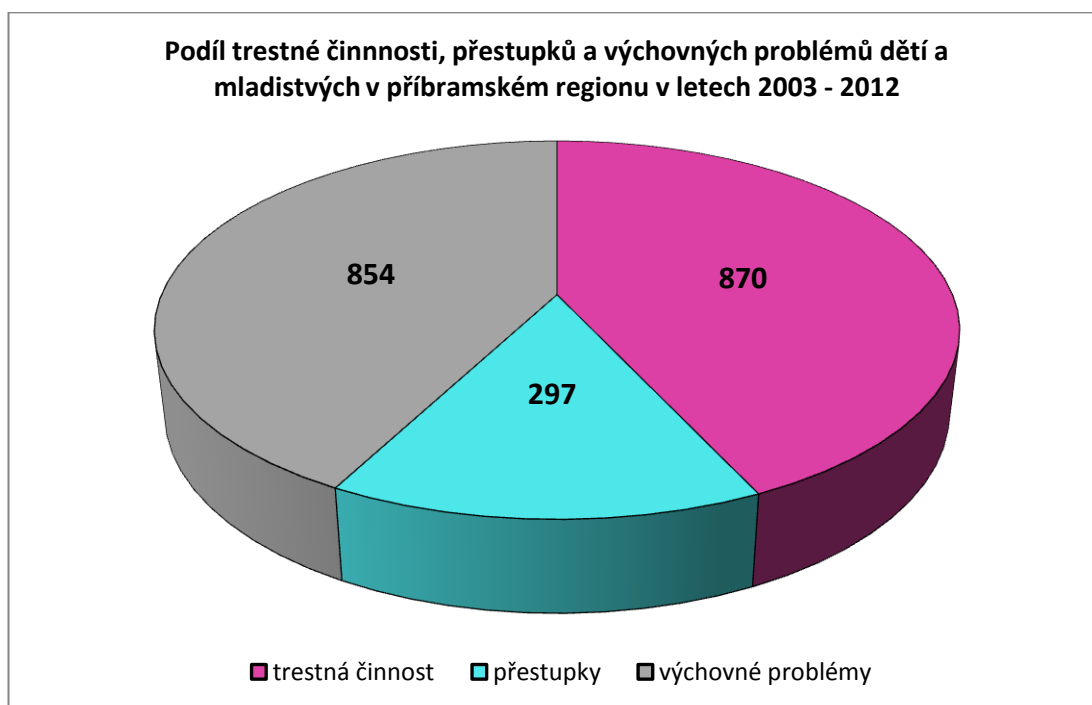
Tabulka č. 6 a Graf č. 6 vyjadřují podíl trestné činnosti, přestupků a výchovných problémů dětí a mladistvých v příbramském regionu za sledované období 2003 – 2012.

Oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Příbram eviduje v letech 2003 až 2012 celkem 2 021 případů rizikového chování dětí a mladistvých, které zahrnují trestnou činnost, přestupky a výchovné problémy. U dětí do 15 let se přestupky nevidují, proto tato data nejsou ve statistice zahrnuta. Největší podíl z celkového počtu rizikového chování v letech 2003 až 2012 tvoří trestná činnost.

Tabulka č. 6.

Trestná činnost	870
Přestupky	297
Výchovné problémy	854
Celkem	2 021

Graf č. 6

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistických dat získaných od pana Jaroslava Patery, Dis.

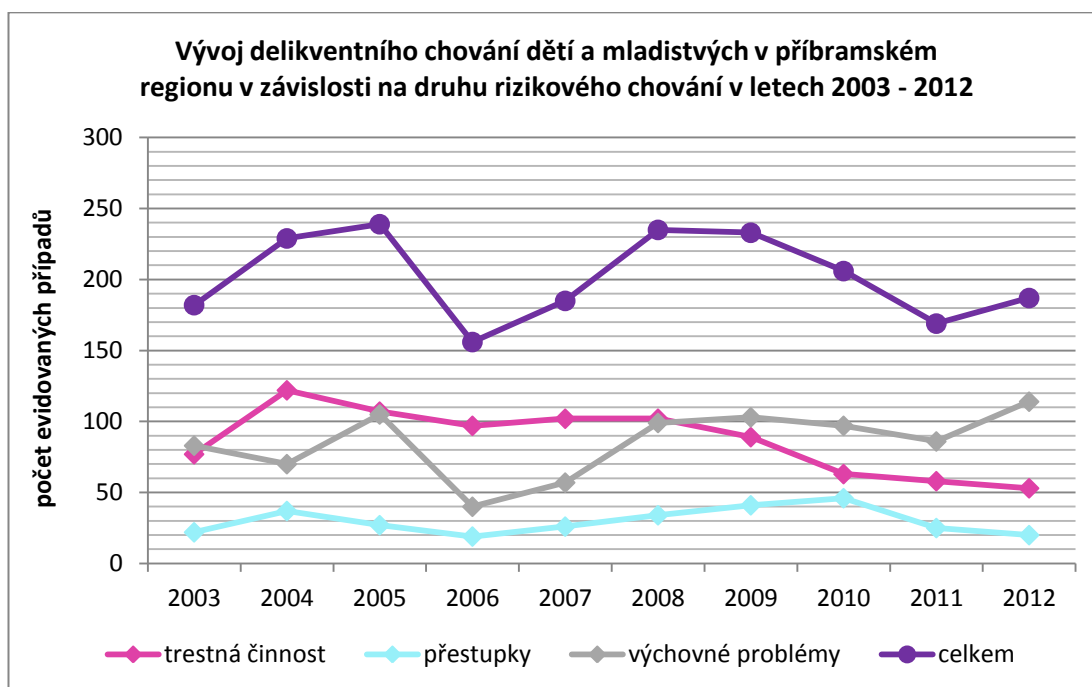
Vývoj delikventního chování dětí a mladistvých v závislosti na druhu rizikového chování

Tabulka č. 7 a Graf č. 7 mapují vývoj delikventního chování dětí a mladistvých v závislosti na druhu rizikového chování. V roce 2012 došlo k největšímu nárůstu výchovných problémů.

Tabulka č. 7

Rok	Trestná činnost	Přestupky	Výchovné problémy	Celkem
2003	77	22	83	182
2004	122	37	70	229
2005	107	27	105	239
2006	97	19	40	156
2007	102	26	57	185
2008	102	34	99	235
2009	89	41	103	233
2010	63	46	97	206
2011	58	25	86	169
2012	53	20	114	187
Celkem	870	297	854	2 021

Graf č. 7

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistických dat získaných od pana Jaroslava Patery, Dis.

Vývoj delikventního chování u dívek v závislosti na druhu rizikového chování

Tabulka č. 8 a Graf č. 8 mapují vývoj delikventního chování dívek v příbramském regionu v závislosti na druhu rizikového chování za sledované období 2003 – 2012.

U dívek jsou nejrozšířenější výchovné problémy. Za sledované období 2003 – 2012 museli kurátoři řešit 283 případů výchovných problémů u dívek. Nejvíce jich bylo zaznamenáno v roce 2010, kdy se počet výchovných problémů u dívek zvýšil až na 50 evidovaných případů. Obdobím s nejnižším počtem výchovných problémů byla léta 2004 a 2006.

Trestná činnost u dívek se nejvíce objevila v roce 2008, kdy dívky spáchaly celkem 21 trestných činů. Od roku 2011 se ale počet trestných činů spáchaných dívkami výrazně snížil.

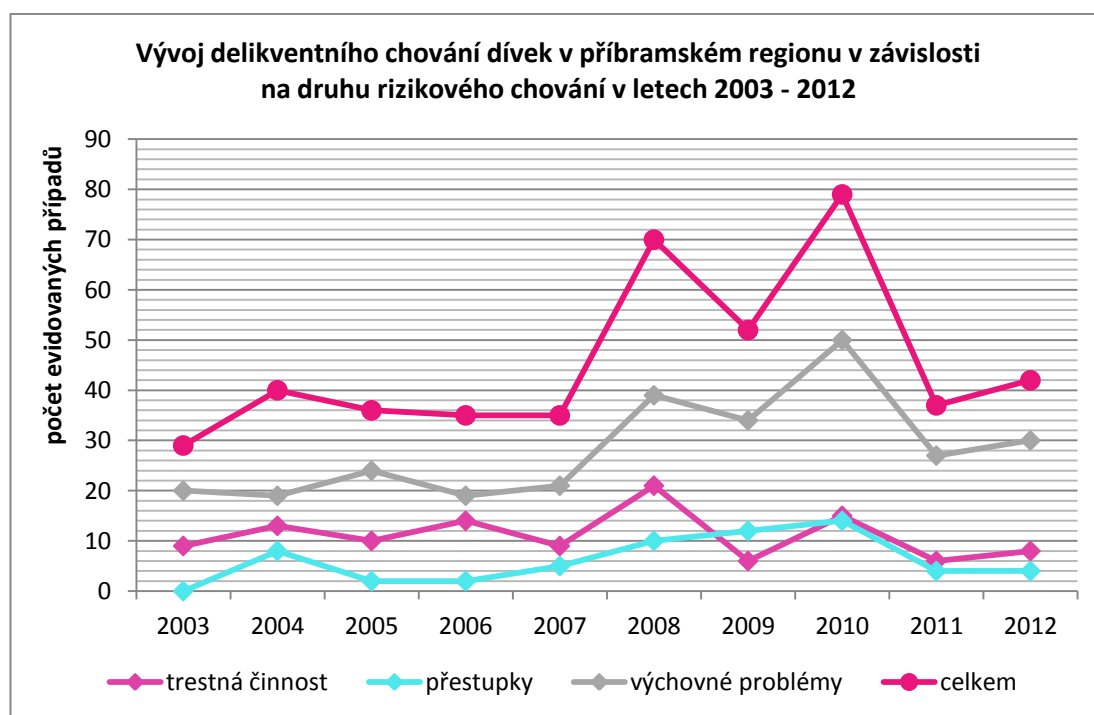
Přestupky u dívek jsou dle statistiky Městského úřadu v Příbrami nejméně rozšířeným rizikovým chováním. Důvodem je zcela určitě fakt, že přestupky se u dívek mladších 15 let neevidují. Nejvíce přestupků, spáchaných dívkami, bylo

evidováno v roce 2010. Naopak rokem, kdy nebyl evidován žádný přestupek spáchaný dívkou, byl rok 2003.

Tabulka č. 8

Rok	Trestná činnost	Přestupky	Výchovné problémy	Celkem
2003	9	0	20	29
2004	13	8	19	40
2005	10	2	24	36
2006	14	2	19	35
2007	9	5	21	35
2008	21	10	39	70
2009	6	12	34	52
2010	15	14	50	79
2011	6	4	27	37
2012	8	4	30	42
Celkem	111	61	283	455

Graf č. 8

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistických dat získaných od pana Jaroslava Patery, Dis.

Vývoj delikventního chování u chlapců v závislosti na druhu rizikového chování

Tabulka č. 9 a Graf č. 9 mapují vývoj delikventního chování chlapců v příbramském regionu v závislosti na druhu rizikového chování za sledované období 2003 – 2012.

Celkově je nejrizikovějším chováním u chlapců páčání trestné činnosti. Nejvíce evidovaných případů trestné činnosti, spáchaných chlapci, bylo v roce 2004, naopak nejméně v roce 2012.

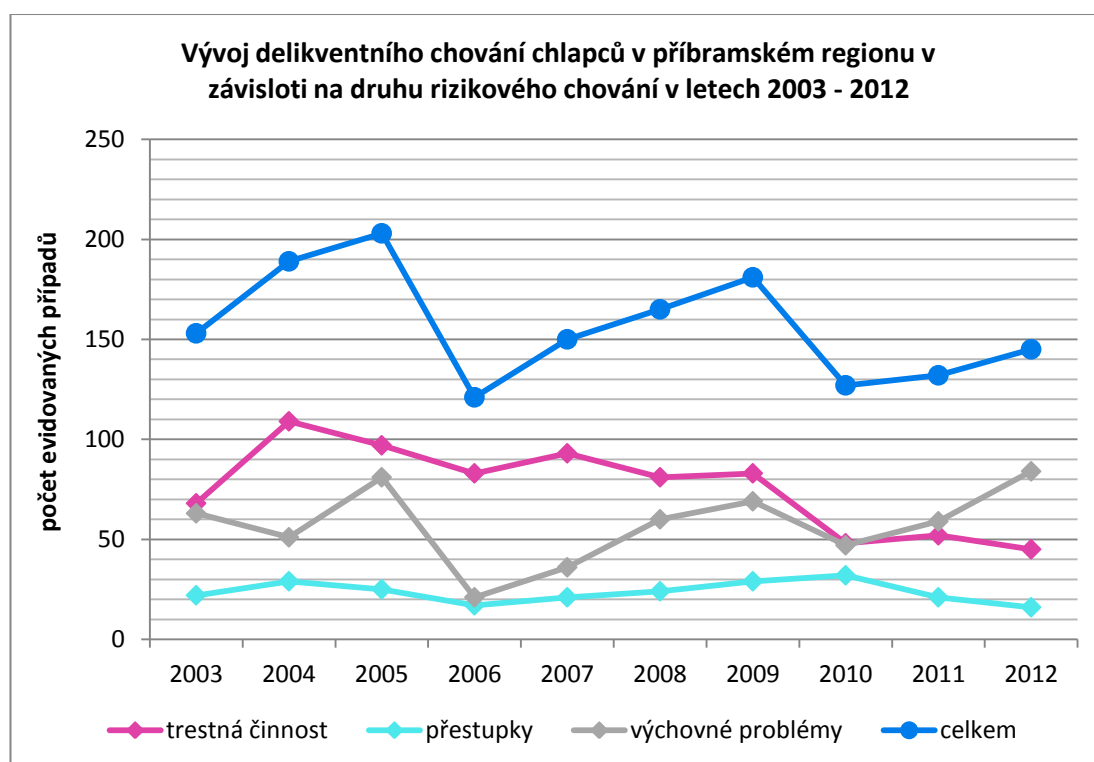
Až do roku 2010 se u chlapců nejčastěji objevovalo páčání trestné činnosti. Ke změně tohoto trendu došlo v roce 2011, kdy se nejrozšířenějším typem delikventního chování u chlapců staly výchovné problémy.

Přestupky u chlapců jsou dle statistiky Městského úřadu v Příbrami nejméně rozšířeným rizikovým chováním. Důvodem je zcela určitě fakt, že přestupky se u chlapců mladších 15 let neevidují.

Tabulka č. 9

Rok	Trestná činnost	Přestupky	Výchovné problémy	Celkem
2003	68	22	63	153
2004	109	29	51	189
2005	97	25	81	203
2006	83	17	21	121
2007	93	21	36	150
2008	81	24	60	165
2009	83	29	69	181
2010	48	32	47	127
2011	52	21	59	132
2012	45	16	84	145
Celkem	759	236	571	1 566

Graf č. 9

Zdroj: vlastní zpracování na základě statistických dat získaných od pana Jaroslava Patery, Dis.

ZÁVĚR

Delikventní chování je nežádoucím jevem, který se v současnosti objevuje stále častěji. Nejvýznamnějším faktorem, který se podílí na rozvoji delikventního chování, je vliv rodinného prostředí. Právě tento faktor svědčí o stavu současné rodiny v dnešním světě.

Vývoj delikventního chování dětí a mládeže velmi úzce souvisí s jeho prevencí. Společnost si uvědomuje závažnost rozvoje rizikového chování u dětí a mládeže a klade tak větší důraz na prevenci těchto nežádoucích jevů. Svědčí o tom i množství institucí, které jsou zapojené do prevence i řešení delikventního chování dětí a mládeže. Instituce v příbramském regionu zapojené do prevence v oblasti delikventního chování se zaměřují zejména na podporu efektivního trávení volného času a zvýšení informovanosti a sociálně-patologických jevů u dětí a mladistvých do 18 let.

V praktické části jsem použila statistická data pro zpracování grafů, znázorňujících jednotlivé vývojové trendy delikventního chování dětí a mládeže v příbramském regionu. Je nutné podotknout, že statistiky jsou zpracovány na základě evidovaných případů. Ve skutečnosti může být počet případů delikventního chování u dětí a mladistvých daleko vyšší.

Pro analýzu a zpracování statistických údajů považuji za podstatné následující faktory: věk, ve kterém se děti a mladiství nejčastěji dopouštějí delikventního chování; pohlaví, které je více ohroženo rozvojem delikventního chování a druh delikventního chování, které je mezi dětmi a mladistvými nejvíce rozšířeno. Na základě analýzy statistických dat, získaných od pana Jaroslava Patery, Dis., jsem došla k následujícím faktům.

Celkově bylo za sledované období 2003 – 2012 v příbramském regionu evidováno 2 021 případů delikventního chování, z toho se 752 případů dopustily děti do 15 let a 1 269 mladiství od 15 do 18 let. Delikventního chování se častěji dopouští mladiství do 18 let. Důvodem je snížení dozoru ze strany rodičů, touha někam patřit a získat si tak obdiv vrstevníků nebo jen vyzkoušet hranice svých možností.

Z hlediska pohlaví je rizikové chování typické spíše pro chlapce než pro dívky. Za sledované období 2003 – 2012 bylo evidováno 1566 případů delikventního

chování spáchaného chlapci a 455 případů delikventního chování spáchaného dívkami. Příčinou je vyšší tendence mužů k agresivitě vzhledem k mužskému pohlavnímu hormonu testosteronu. Jak delikventní chování u mladistvých dívek, tak delikventní chování u mladistvých chlapců, se objevuje nejčastěji mezi 15. a 18. rokem života. Tento fakt jen potvrzuje závěr, že delikventního chování se nejčastěji dopouští mladiství jedinci od 15 do 18 let.

Z celkového počtu 2 021 evidovaných případů tvoří 870 případů páčání trestné činnosti, 854 případů výchovných problémů a 297 přestupků. Největší podíl z celkového počtu evidovaných případů rizikového chování dětí a mládeže v příbramském regionu tvoří páčání trestné činnosti. Právě pro chlapce je páčání trestné činnosti typickým druhem delikventního chování. Naopak u dívek se nejvíce objevují výchovné problémy. V současnosti se počet spáchaných trestných činů dětmi a mladistvými snižuje. Naopak k prudkému nárůstu dochází u výchovných problémů. Tento nárůst evidovaných výchovných problémů řešených kurátorem se objevuje od roku 2011 jak u dívek, tak u chlapců.

Tato práce je přínosná zejména z důvodu odhalení rizikových skupin, u kterých se počet případů delikventní chování zvyšuje. Těmto skupinám by měla být věnována intenzivnější pozornost v oblasti prevence delikventního chování. Instituce, zapojené do preventivních programů by se měly více zaměřit na prevenci rizikového chování u dětí do 15 let, protože počet případů rizikově se chovajících dětí roste. Další skupinou, u které v posledních letech došlo k prudkému nárůstu případů rizikového chování, jsou dívky. Právě jim by také měla být věnována větší pozornost v oblasti prevence delikventního chování.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ:

FISCHER, S.; ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Triton, 2008, 205 s. ISBN 978-80-7387-014-

MATOUŠEK, O.; MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, s.r.o., 2011, 344 s. ISBN 80-7178-771-X

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008, 272 s. ISBN 978-80-7367-825-8

MUNKOVÁ, G. *Sociální deviace*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2001, 134 s. ISBN 80-246-0279-2

NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec: Dialog, 2006. 62 s. ISBN 80-86761-45-2

PROCHÁZKA, M. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2012, 203 s. ISBN 978-80-247-3470-5

VYKOPALOVÁ, H., *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: Právnická fakulta, Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0337-4

Internetové zdroje:

<http://www.czso.cz>

<http://www.itytaky.blogspot.cz>

<http://www.msmt.cz/file/28077?highlightWords=strategie+prevence>

<http://petp.cz>

<http://www.policie.cz>

<http://www.ponton.cz/projekty/>

<http://www.pppstredoceska.cz>

<http://www.pribram-city.cz>

<http://www.pribram.eu>

<http://www.rejskol.msmt.cz>

<http://risy.cz>

[http://www.svpribram.cz](http://www.svppribram.cz)

<http://trestni-rizeni.com>